

درسنامه آموزشی فارسی کلاس ششم درس دوازدهم: دوستی / مشاوره با

پاسخ

بدان، ای پسر که مردمان تا زنده اند از دوستان ناگزیرند که مرد اگر بی برادر باشد به که بی دوست؛ از آنکه حکیمی را پرسیدند که دوست بهتر یا برادر.

گفت: برادر نیز، دوست به.

آبدان که انسان تا زمانی که زنده است ناچار است که با مردم دوست باشد و دوستانی داشته باشد که اگر یک انسان بی قوم و خویش و برادر باشد بهتر از این است تا این که هیچ دوستی نداشته باشد. چنانکه از حکیمی پرسیدند که دوست بهتر است یا برادر؟ گفت: برادر که اگر با انسان دوست نیز باشد خیلی بهتر می‌شود.

پس به کار دوستان اندیشه کن و دوستی ایشان به مردمی و احساس، تازه دار و چون دوست نوگیری، پشت بر دوستان کهن، مکن. دوست، همی طلب و چون دوست نوگیری، پشت بر دوستان کهن، مکن. دوست، همی طلب و دوستان کهن را بر جای همی دار تا همیشه بسیار دوست داشته باشی و دیگر با مردمانی که با تو به راه دوستی روند و «نیم دوست» باشند، نیکویی و سازگاری کن و در هر نیک و بد به ایشان مشفق باش تا چون از تو مردی ببیند، دوست یکدل شوند.

پس به فکر دوستان خود باش و دوستی خودت را با آنها با مردم داری و انسانیت و خوبی همواره نو و تازه کن و زمانی که با کسی تازه دوست شدی دوستان قدیمی را از یاد نبر و رابطه خود را با آنها قطع نکن. همواره با مردم تازه دوست شو و دوستان قدیمی را نیز برای خود نگه دار تا همیشه دوستان بسیاری داشته باشی و همچنین با کسانی که دوستی مختصری داری با نیکویی رفتار کن و در هر پیش آمد نیک و بد نسبت به آنها مهربان باش تا زمانی که این رفتارها را از تو می‌بینند در دوستی با تو صمیمی شوند.

عصرالمعالی کیکاووس، قابوس نامه

مشاوره

مشاورت کردن در کارها از قوی رایبی مردم باشد و از تمام عقلی و پیش بینی؛ چه هر کس را دانشی باشد و هر یکی چیزی داند؛ یکی بیشتر و یکی کمتر و یکی دانشی دارد و هرگز کار نبسته است و نیازموده و یکی همان دانش داند و کار بسته است و آزموده؛ مثل این، چنان باشد که یکی باشد که بسیار سفرها کرده باشد و جهان بسیار دیده و سرد و گرم چشیده و در میان کارها بوده با آن کس برابر نتوان کرد که هرگز سفر نکرده باشد و ولایتها ندیده و از این رو، گفته اند: «تدبیر با دانایان و پیروان و جهان دیدگان باید کرد».

مشورت در کارها نشان هوشمندی و عاقل بودن و آینده نگری است چون هرکس دانشی دارد و چیزی بلد است؛ بعضیها بیشتر می‌دانند و بعضیها کمتر بعضیها دانشی دارند و هرگز از آن استفاده نکرده اند و آن را امتحان نکرده اند و بعضیهای دیگر همان دانش را دارند و از آن استفاده نیز کرده اند و آن را امتحان نیز کرده اند. مثلاً کسی که سفرها زیادی کرده باشد و دنیا را دیده باشد و سرد و گرم روزگار را چشیده باشد و کارهای بسیاری را تجربه کرده باشد با کسی که هرگز سفر نکرده باشد و شهرهای مختلف را ندیده باشد نمی‌تواند یکسان باشد. به همین دلیل گفته اند: «برای چاره اندیشی باید با دانایان و کهن سالان و افراد با تجربه مشورت کرد»

و نیز یکی را خاطر تیز تر باشد و در کارها زودتر تواند دید و یکی کند فهم باشد و تدبیر ده تنه چون زور ده مرده باشد. و همچنین یکی هوش بیشتری دارد و نتیجه کارها را زودتر می‌تواند پیش بینی کند و یکی هوش کمتری دارد و این توانایی را ندارد، همانطور که زور ده نفر از روز یک نفر بیشتر است فکر و اندیشه ده نفر هم از فکر و اندیشه یک نفر قوی تر است. همه‌ی جهانیان متفق اند که هیچ آفریده، دانا تر از پیغامبر (ص) نبوده است و با این همه فضیلت معجزات که او را بود، خدای (تعالی) او را می‌فرماید: «و شاورهم فی الامر» یا محمد چون کاری کنی و یا مهمی تو را پیش آید با یاران خویش تدبیر کن. همه جهانیان به این موضوع عقیده دارند که هیچ آفریده‌ای در دنیا داناتر و عاقل تر از پیامبر (ص) نبوده است و با این همه خردمندی و معجزه‌ها که پیامبر داشت، خدای بلند مرتبه به او می‌فرماید: «در کارها با آنان مشورت کن»، ای محمد زمانی که می‌خواهی کاری را انجام بدهی و یا مسئله مهمی پیش آمد با مشورت با یاران خودت چاره اندیشی کن برای آن کار.

مشورت نا کردن در کارها، ضعیف رایبی باشد و هیچ شغلی بی مشورت، نیکو نیاید.

مشورت نکردن در کارها نشانه‌ی بی‌خردی است و هیچ کاری بدون مشورت درست انجام نمی‌شود.

سیاست نامه

خواجه نظام الملک توسی،

درک مطلب (صفحه 86 کتاب درسی)

- 1- در دوست یابی چگونه رفتار می‌کنید؟
هنگام انتخاب دوست ویژگی‌های زیر را در او بررسی کنیم. اگر واجد این شرایط بود او را به دوستی انتخاب نماییم: با ایمانی، ظاهر و باطنش یکی باشد، راستگو و درستکار، امین و راز دار، خوش برخورد، طالب علم و آگاهی باشد.
- 2- منظور از «تدبیر ده تنه چون زور ده مرده باشد» چیست؟ مشورت و چاره اندیشی با ده نفر، مانند استفاده از زور و توان په نفر است.
- 3- با کسانی که «نیم دوست» هستند چگونه باید رفتار کرد؟ چرا؟ باید با آنها به خوبی و مهربانی رفتار کنیم؛ زیرا آنها زمانی که انسانیت و صداقت ما را ببینند، با ما دوست صمیمی و یکدل می‌شوند.
- 4- افرادی که در کارها با دیگران مشورت می‌کنند، چه فرقی با آنهاپی دارند که مشورت نمی‌کنند؟ افرادی که مشورت می‌کنند دانا، هوشمند و آینده نگر هستند و در کارهایشان موفق می‌شوند.

واژه آموزشی (صفحه 86 کتاب درسی)

در این درس خوانده‌ایم که:

- همی طلب، یعنی بطلب
- همی دار، یعنی بدار

اکنون به کاربرد امروزی فعل‌های زیر توجه کنید.

- الف) هیچ کس بی نیازتر از او نتواند بود <--- هیچ کس بی نیازتر از او نمی‌تواند باشد.
- ب) هیچ کار بی مزد نتوان کرد <--- هیچ کاری را بدون مزد نمی‌توان انجام داد.
- پ) دوست همی طلب <--- برای خود دوست انتخاب کن.
- ت) دوستان کهن را بر جای همی دار <--- دوستان قدیمی را برای خودت نگه دار.

گوش کن و بگو (صفحه 86 کتاب درسی)

به قصه‌ی «یک قطره عسل» با دقت گوش دهید و سپس درباره‌ی پرسش‌های زیر گفت و گو کنید.

- 1- سگ شکاری از نظر ظاهر چه ویژگی‌هایی داشت؟
- 2- شکارچی چگونه به وجود عسل پی برد؟
- 3- شکارچی با دیدن عسل چه تصمیمی گرفت؟
- 4- شکارچی چگونه موفق شد که کوزه اش را از عسل پر کند؟
- 5- مرد بقال پس از چشیدن عسل چه گفت؟
- 6- مرد بقال چگونه وزن عسل درون کوزه را به دست آورد؟
- 7- علت شکسته شدن سر مرد بقال چه بود؟
- 8- چرا قاضی گفت: «سگ و راسو را نمی‌توان مجازات کرد؟»
- 9- باسوادی و وظیفه شناس بودن چه سودی دارد؟
- 10- چگونه می‌توان از دعوا و زد و خورد پیشگیری کرد؟

بخوان و حفظ کن

شیر خدا

الفتی داشته با این دل شب علی آن شیر خدا شاه عرب

حضرت علی آن کسی است که با شجاعت بسیار مانند شیر در راه خدا می‌جنگید (اشاره به لقب اسدالله) برترین مرد عرب بود و با تاریکی شب انس و الفت داشت

دل شب محرم سرالله است شب ز اسرار علی آگاه است

شب از راز های حضرت علی (ع) خبر دارد. تاریکی شب رازدار رازهای الهی است چرا که اوشبها با خدای خود راز و نیاز می‌کند

جوشش چشمه عشق ازلی شب شنفته است مناجات علی

شب صدای دعای حضرت علی (ع) و عشقی را که مانند چشمه‌ای در وجود او می‌جوشید شنیده است

مسجد کوفه هنوزش مدهوش کلماتی چو در، آویزه گوش

صحبت ها و دعاها با ارزش حضرت علی (ع) در مسجد کوفه هنوز در گوش مسجد مانده و هنوز عاشق آن سخنان است

چشم بیدار علی خفته نیافت فجر تا سینه آفاق شکافت

خورشید طلوع کرد و سپیده زد؛ اما علی (ع) هنوز بیدار است

می برد شام یتیمان عرب ناشناسی که به تاریکی شب

حضرت علی (ع) در تاریکی شب به صورت ناشناس برای یتیمان عرب غذا می‌برد

خفت در خوابگه پیغمبر عشق بازی که هم آغوش خطر

انسان عاشقی که با پذیرفتن خطر به جای پیامبر (ص) در محل خواب ایشان خوابید (این بیت اشاره دارد به زمانی که مشرکان می‌خواستند پیامبر (ص) را در محل خوابش بکشند؛ اما حضرت علی (ع) خوابید و جان ایشان را نجات داد)

حلقه در شد از او دامن گیر آن دم صبح قیامت تأثیر

در آن صبح گاهی که از قیامت نشانه داشت، حلقه در، دست به دامن (ع) شد (به واقعه‌ی سحر نوزدهم ماه مبارک رمضان وقتی که حضرت علی (ع) قصد داشت از خانه بیرون بیاید تا به مسجد برود پیراهن حضرت به حلقه‌ی در گیر می‌کند)

که علی! بگذار و از ما مگذر دست در دامن مولا زد در

در، دست به دامن علی (ع) شد (از او خواهش کرد) علی از رفتن منصرف شو و از من عبور نکن

جان عالم به فدای تو علی شیروان مست ولای تو علی

ای علی! عارفان، مست و مدهوش دوستی و ولایت تو هستند، جان همه‌ی عالم به فدای تو باد

خوانش و فهم

- 1- مفهوم بیت «فجر تا سینه‌ی آفاق شکافت چشم بیدار علی خفته نیافت» چیست؟ سپیده زده و علی (ع) هنوز بیدار است. (اشاره به شب زنده داری حضرت (ع)).
- 2- در بیت «دست در دامن مولا زد در که علی بگذر و از ما مگذر» واژه‌هایی که مشخص شده است با چه آهنگی خوانده می‌شود؟ مولا: با کشیده و بلند/ علی: با آهنگ بلند و کشیده